

COHERÈNCIA

1. Resum

Resum del text en unes quantes línies, depenent de la llargària del text. Hi ha que sintetitzar bé les idees del text sense estener-se massa.

2. L'eix temàtic i els motius secundaris

El primer principi d'un text coherent és que el seu contingut tracte un tema central i s'hi ajusti, per tant, a una idea al voltant de la qual gira tot el text; sobre la que vol treballar i transmetre l'autor. Per tant l'eix temàtic o tema, és la idea que ha menat l'autor a escriure el text, aquella sobre la qual l'interessa treballar i reflexionar o simplement transmetre'ns-la. Encara que sovint té un caràcter general, caldrà que estiga ajustada com siga possible al text.

Els motius secundaris seran els temes que amb un caràcter secundari adquiriran significat en relació amb l'eix temàtic i com a conseqüència l'explicaran i el complementaran. Podem trobar-los preguntant com, quan, on s'ha produït l'eix temàtic.

En resum, l'emissor de un text transmet prioritàriament una idea o eix temàtic, però per exposar-la se'n valdrà d'altres que l'explicaran i el complementaran i lo conferiran la coherència global adequada.

3. El títol i altres elements paratextuals

La informació no prové únicament del text mateix, sinó, que existeixen altres elements paratextuals que es troben al voltant del text i li aporten significació, com, per exemple, un element iconogràfic (un dibuix, una fotografia, un gràfic...)

Dins dels elements paratextuals, és molt important el títol, perquè la informació que dona és molt més explícita. El títol pot esdevenir l'eix temàtic o com a mínim fer-hi una referència parcial. Per tant, segons la informació que ens aporte, pot ser: **títol temàtic** (ens ofereix la clau sobre l'eix temàtic, bé de manera total o parcial) o **títol remàtic** (presenta una relació amb el text que no és de tipus temàtic; potser una metàfora, que no s'ajusta com l'altre; pot tindre una relació de causa amb el text, etc... potser una paròdia, et...).

4. Estructura temàtica

L'estructura temàtica estableix les parts del text d'acord amb la localització de l'eix temàtic. Així doncs, l'estructura temàtica pot ser dels següents tipus:

- **Climàtica**: va pujant la tensió, és a dir, l'eix temàtic apareix en la part final del text.
- **Anticlimàtica**: no hi ha tensió; l'eix temàtic apareix en la part inicial del text.
- **Lineal**: l'eix temàtic apareix al llarg de tot el text.
- **Circular**: l'eix temàtic apareix en la part final i la part inicial del text.

5. Estructura textual

L'estructura textual estableix les parts del text. Cada tipus de text presenta una estructura habitual que li es pròpia. Per exemple, els textos argumentatius solen constar d'una introducció, un desenvolupament i una conclusió.

6. Adequació

6.1. Àmbit d'ús.

Situació comunicativa dins la qual es produeix el text. Dins d'aquest trobem dos tipus:

- **Àmbit d'ús privat**: és una comunicació entre persones conegudes en un context informal amb una finalitat de contrastar opinions.
- **Àmbit d'ús públic**: la comunicació s'estableix sobre un tema qualsevol o específic, en un context formal o concret, es dirigeix a un receptor plural i amb altres intencions que no son les merament conversacionals.

PERIODÍSTIC: mitjans de comunicació i publicitaris.

ACADÈMIC: textos de les institucions educatives, els textos científics, d'investigacions...

LITERARI: textos en els que domina la funció estètica.

ADMINISTRATIU: el de les institucions públiques (textos jurídics).

COL·LOQUIAL: tracta sobre les relacions interpersonals entre amics, companys, etc.

6.2. Gènere

Conjunt de textos que presenten característiques comunes, socialment reconegudes. Gèneres a destacar:

- **EDITORIAL**: resumeix les notícies d'actualitat i expressa l'opinió d'una publicació periòdica concreta sobre els successos i esdeveniments que s'hi exposen. Serveix per a mostrar el seu punt de vista i la línia ideològica del diari.
- **CARTES AL DIRECTOR**: Textos breus escrits pels lectors d'una publicació periòdica, on es manifesta el seu punt de vista, la sua opinió sobre qualsevol tema d'actualitat que genera polèmica. Tenen una extensió molt limitada i la publicació es reserva el dret de retallar el text.
- **CRÍTICA**: Es tracta d'un anàlisi per part d'un especialista en alguna matèria relacionada amb les arts, sobre llibres, cinema, teatre o qualsevol manifestació artística en general.
- **ARTICLE D'OPINIÓ**: Expressa el punt de vista sobre qualsevol tema d'actualitat. Pot estar elaborat per col·laboradors ocasionals i tenen un caràcter individual. Mentre que l'editorial té un caràcter col·lectiu, l'article és responsabilitat exclusiva del col·laborador.
- **COLUMNA**: És una mena d'article on un col·laborador del diari o revista expressa la seua anàlisi o punt de vista sobre qualsevol tema d'actualitat. El punt de partida sol ser una notícia, sobre la qual avalua les causes i les conseqüències, proporcionant un punt crític de referència al receptor. Es diferencia de l'article perquè sol ser d'estil més "literari", es a dir, l'autor té més llibertat d'acció, que es manifesta, per exemple, en la forma de la redacció (pot ser una mera opinió, una opinió amb arguments, un conte, etc.)
- **ASSAIG**: És un gènere de difícil definició perquè se situa entre la literatura de creació i altres gèneres semblants que utilitzen la reflexió. Pot ser definit com un text en prosa no narrativa, de dimensions imprecises, amb un llenguatge directe, elaborat, però no massa elevat, que oscil·la entre el nivell col·loquial, per tal de guanyar la confiança del lector i fer-ne més comprensible el contingut, i el més purament literari, amb tota mena de recursos retòrics.

6.3. Finalitat i tipologia textual

Quan produïm un text, tots tenim una intenció i la intenció modifica el tipus de text. Hi ha diferents tipus de text, els quals són els següents:

CONVERSACIONAL

- Finalitat: Interactuar socialment dos o més interlocutors
- Característiques: Frases inacabades, lèxic imprecís, entonació diferent...
- Exemples: Conversa telefònica, cara a cara, entrevista...

EXPOSITIU

- Finalitat: Informa, analitza, compara i relaciona
- Característiques:
 - .- Hi ha predomini d'oracions enunciatives.
 - .- Ús del present, recursos d'impersonalització, l'exemplificació.
 - .- Ús dels connectors lògics: addició, contrast, reformulació, exemplificació, causa/conseqüència.
 - .- Esquema: presentació, desenvolupament, conclusió.

INSTRUCTIU

- Finalitat: Ens indica quines accions s'han de realitzar, per què, en quin ordre...
- Característiques:
 - .- Ús de l'imperatiu i d'altres formes de moralitzar: condicional, present, formes impersonals, perífrasis d'obligació.
 - .- Esquema: denominació, materials, procés.

DESCRIPTIU

- Finalitat: Presenta la realitat com és i les seues diverses combinacions.
- Característiques:
 - .- Apareix gairebé sempre dins d'altres tipus de textos.
 - .- Ús de frases atributives, adjectives, connectors espacials, adverbis de lloc.
 - .- Esquema: denominació, definició, expansió.

ARGUMENTATIU

- Finalitat: Pressuposa convèncer el receptor, demostrar alguna cosa; justificar conductes, fets...
- Característiques:
 - .- Estableix la tesi i de vegades, l'antítesi.
 - .- Text valoratiu, no de descripció ni narratiu, ni denúncia de veritats objectives.
 - .- Ús de connectors lògics.
 - .- Ús de recursos orientats a la persuasió: ironia, repetició...
 - .- Es desenvolupa a força de presentar premisses, defensar-les mitjançant arguments i obtenir les conclusions finals.

NARRATIU

- Característiques:
 - .- Ús de la frase predicativa, verbs d'acció.
 - .- Ús de connectors lògics, temporals, espacials...
 - .- Esquema: narració, marc, esdeveniments, complicació, resolució.

PREDICTIU

- Finalitat: Intenta expressar possibilitats sobre esdeveniments futurs.
- Característiques:
 - .- S'hi utilitzen verbs en futur, perífrasis d'obligació, nexes de probabilitat, etc. També s'hi poden incloure seqüències textuais explicatives i instructives.
 - .- Esquema: Temporització, hipòtesis, arguments i conclusió.

RETÒRIC

- Té una finalitat estètica i lúdica, es a dir, atraure l'atenció del receptor, produint-li sensacions diverses: bellesa, diversió, emoció...
- Característiques: Utilitza metàfores, jocs de paraules...
- Exemples: Contes, assaig, novel·la...

6.4. Canal

Mitjà o suport físic del missatge. Pot ser oral o escrit:

- Escrit: més preparat, més curat, més reflexiu.
- Oral: espontani, improvisat, amb vulgarismes, frases inacabades...

Temps i espai de l'enunciació: en un text escrit, l'autor i el lector no comparteixen ni el temps ni l'espai, mentre que en un canal oral, comparteixen ambes coses.

Interacció: en l'oral sí n'hi ha perquè pot contestar-te, interromp-te, etc, però en l'escrit no.

6.5. Varietat lingüística

Dins de la varietat lingüística trobem els següents conceptes:

- Diacrònica: es refereix al temps, a la època en que fou escrit el text.
- Diatòpica: Variacions de la llengua geogràfiques. Característiques que té la llengua segons l'origen geogràfic del parlant. Potser Valencià, Català central o Balear.
- Diastràtica: Segons l'origen social del parlant. Depèn de l'estat sociocultural. Determina la parla pròpia de grups socials específics, professions, grups marginals.
- Diafàsica: Aquesta variació es relaciona amb la situació completa en que cada parlant fa servir una varietat o una altra del llenguatge, es a dir, opta per unes solucions lingüístiques determinades. Estem referint-nos al registre. Podem destacar els següents registres:

- Científic

- Busca la claredat expressiva, la coherència lògica i la precisió lèxica.
- Hi abunden els neologismes (paraules noves), els tecnicismes i la simbologia pròpia.

- Literari

- Alt grau d'elaboració lingüística i una finalitat estètica.
- Hi abunden els elements retòrics i els recursos estilístics.

- *Estàndard*
- Funciona com a model, ja que és la realització pràctica de la norma.
- Té com a objectiu principal la funcionalitat i la eficàcia comunicativa.
- *Col·loquial*
- És el gènere més usual i quotidià.
- El canal sol ser oral.
- Abunden els recursos subjectius, com frases fetes, augmentatius, diminutius, despectius, exageracions...
- *Vulgar*
- Hi abunden les transgressions de la norma (va en contra de la norma).
- Es caracteritza per una pobresa lèxica amb confusions i imprecisions freqüents.

6.6. Les veus del discurs

Locutor, enunciator i alocutari: Pertanyen al nivell intratextual; són les veus del discurs que se'ns presenten mitjançant marques lingüístiques concretes com a emissors o receptors.

- *Locutor (emissor)*: aquell que parla, que ens transmet el text (en literatura: narrador)
- *Alocutari (receptor)*: és el destinatari implicat al text (ho pots deduir del text)
- *Enunciator*: són altres veus que parlen en discurs directe o reportat (indirecte)

Autor real/ lector real: pertanyen al nivell extratextual, està fora de text i l'autor real és la persona que escriu el text i el lector real cadascun de nosaltres quan llegim.

Referències textuais: Qualsevol tipus de relació que un text presenta amb altres textos:

- *Relacions hipertextuais*: un text parteix d'un text anterior i li concedeix les transgressions (canvis) necessaris per que siga considerat diferent del text A del qual parteix.
- *Relacions metatextuais*: un text pot incloure comentaris d'altres textos que si no són coneguts pels lectors dificultaran la interpretació o comprensió del text.
- *Relacions intertextuais*: un text pot incloure un fragment o un text sencer provinent d'un altre text.
- *Relacions paratextuais*: elements paratextuais com títols, epígrafs, endreces... remetent sovint a altres textos.

COHESIÓ

La cohesió és la propietat que té un text quan està format com un tot compacte per parts ben lligades. Dins d'aquesta trobem:

7. La connectivitat del discurs

La connexió és un mecanisme de cohesió que indica les relacions que s'estableixen entre els enunciats d'un text. Per tant, els connectors són els elements lingüístics que manifesten aquesta connexió.

“Maria estava malalta. No va anar a l'excursió”. (sense connector)

“Maria estava malalta, per tant, no va anar a l'excursió.” (amb connector)

Tipus de connectors:

- *Oracionals*: Dins d'una oració i uneix oracions simples dins d'una oració complexa o sintagmes.
- *Textuais*: unixen oracions diferents o paràgrafs. Poden dividir els connectors textuais en: connectors NATURALS (que ordenen les idees del text des del el punt de vista espaciotemporal; com: en primer lloc, seguidament, a continuació, en segon lloc...) i LÒGICS (expliquen el lligam que existeix entre les diferents parts del discurs)

8. L'expressió referencial

Perquè un text mantinga una cohesió sempre apareixeran una sèrie d'elements que remeteran a altres del mateix discurs. Es poden trobar de tres tipus:

1- Anàfora:

- D'identitat: l'element A remet a un element B amb el qual manté a relació d'identitat, és a dir, el mateix element. Un exemple d'això són els pronoms febles i els relatius.
- Anàfora de sentit: l'element A remet a un element B amb el qual manté una relació conceptual i no d'identitat. (La teua habitació es de color blau. Jo me la pintaré groga)
- Extensió de l'anàfora: l'element A remet a un element B però en aquest cas B no és un sol mot, sinó, un segment discursiu més extens, com ara, tota una oració o tot un fragment d'un text. Un exemple d'això és "ho" o "això" que sempre es refereixen a tota una oració subordinada.

2- Dixi:

És la referència als elements extratextuals de la situació comunicativa. Pot ser:

- Personal: són els elements lingüístics que remetent als participants en l'acte comunicatiu (marques del locutor i l'allocutari). Bé assenyalada pels pronoms febles o forts, possessius i morfemes verbals de persona (jo, em, tu, vosaltres...)
- Temporal: són els elements lingüístics que remetent al temps de l'enunciació. Són aquells que relacionen allò que es diu respecte al moment en que es diu. És expressada per les formes verbals, els adverbis de temps i altres expressions temporals.
- Espacial: Són els elements lingüístics que remetent a l'espai en que es produïx la comunicació. Es classifica d'acord amb la proximitat o llunyania respecte de l'emissor del discurs. Ve assenyalada per pronoms demostratius (aquesta, aquest, aquell...), adverbis demostratius (ací, allí...) i pronoms neutres (açò, allò...)

3- La impersonalització:

Amb ella l'emissor intenta distanciar-se de l'enunciat i pretén ocultar la seua presència al text.

Pretencions:

- Donar-li al seu escrit un caràcter universal (textos científics)
- Presentar com a objectius textos que en realitat no ho són (textos argumentatius); "estrategia argumentativa"

Procediments d'impersonalització:

- *Oracions impersonals*: haver-hi, caldre...
- *Construccions amb SE personal*: es diu...
- *Construcció amb subjecte de caràcter genèric*: hom, tothom...
- *Construccions d'infinitiu*: fumar no és recomanable.
- *Oracions passives*: el tabac és desaconsellat.

9. La referència lèxica

En parlar de referència lèxica, analitzarem els diferents tipus de relacions de significat que s'estableixen en el text. Amb tot, aquesta anàlisi no es redueix a l'anàlisi semàntica dels mots que conformen el text. El significat d'un discurs no prové exclusivament del significat de les paraules que el constitueixen, sinó que hi intervenen altres factors referits especialment a la situació comunicativa en què el text es realitza.

Relacions referencials:

Considerarem aquelles relacions que presenten un caràcter sinonímic en el text (termes que remetent a un mateix significat i a un referent igual o molt relacionat). Poden ser de quatre tipus:

- *Repetició*: es repeteix el mateix mot al llarg del text.
- *Hiperonímia o hiponímia*: que dos o més mots mantenen una relació d'inclusió.
- *Sinonímia*: dos o més mots remetent al mateix referent.
- *Mots generals*: es tracta de mots mancats de precisió, però que poden presentar un caràcter sinonímic amb termes abstractes o conceptes no referencials. Mots com: cosa, fet, succés, acció, esdeveniment...

Relacions de sentit:

Cadenes de mots que no presenten un caràcter estrictament referencial, sinó, que els termes s'associen significativament mitjançant altres tipus de relacions. Son les següents:

- *Complementarietat*: la negació d'un terme implica la afirmació d'un altre, sense cap possibilitat de gradació. Exemple: Viu - mort.
- *Antonímia*: els termes presenten diferents graus d'una mateixa característica. Exemple: gros - prim; alt - baix.
- *Oposició relativa*: un terme es referit per oposició a l'altre (relacions de parentiu). Exemple: marit- muller; pare- fill.
- *Relació pragmàtica*: estes relacions s'estableixen entre termes que remeten a un mateix marc. Per exemple, si parlem de carnestoltes, careta, musica, ball, disfressa...

10. Els verbs i la referència temporal

Els temps de l'enunciació son aquells que relacionen allò que es diu respecte al moment en que es diu, son el present que expressa un ara; el passat, que expressa un avans d'ara; i el futur que expressa un després d'ara.

L'enunciació de present i de futur només es pot expressar amb un únic temps verbal, el present i el futur d'indicatiu. En canvi, el passat admet tres temps verbals: indefinit (acabat l'acció, però no el temps), perfet (acció acabada, temps acabat), imperfet (acció de temps passat en un caràcter duratiu).

També hem de tenir en compte que quan l'enunciació s'expressa en passat, els temps de l'enunciat poden mantenir una relació de :

- *Simultaneïtat*: "Dimarts passat, ell va dir que aquell dia no feia festa"
- *Anterioritat*: "Dimarts passat, ell va dir que Dilluns no havia fet festa"
- *Posterioritat*: "Dimarts passat, ell va dir que Dimecres no faria festa"

Así mateix, convé recordar que els temps de subjuntiu, no es poden associar directament, ni amb l'enunciació, ni amb l'enunciat. Son temps que es defineixen sempre a partir d'altres temps i eludeixen a accions hipotètiques o possibles que es poden realitzar o no.

Altres valors dels temps verbals:

- *Present amb valor atemporal*: caràcter universalitador.
- *Present amb valor de passat o present històric*: indica perdurabilitat i aproxima el fet al receptor. Exemple: "Jaume I conquista valència el 9 d'Octubre".
- *Present amb valor de futur*: acció que encara no s'ha realitzat es presenta com a segura. Exemple: "El pròxim Diumenge actuem a les 9".

11. La moralització

Les marques o traces que trobem al text de l'actitud o posició de l'emissor respecte allò que diu.

Recursos enfatitzadors de l'oralitat i de l'escriptura:

Recursos topogràfics: negreta, cursiva, subratllat, parèntesis, cometes, grandària, color, etc.

Elements lèxics valoratius:

De vegades la moralització es manifesta a través de la tria d'un lèxic determinat. Per exemple amb adjectius com: lamentable, agradable...

- *Adverbis i locucions adverbials*: afortunadament, per sort, per desgràcia, meravellosament...
- *Verbs en primera persona*: pensar, considerar, dubtar, lamentar...
- *Perífrasis d'obligació, de probabilitat*.
- *Substantius valoratius*: virtut, desgràcia, defecte, simpatia, honestedat...
- *Interjeccions*: ah!, oh!, senyor!, llàstima!...
- *Refrans, frases fetes, locucions, maneres de dir*: ser un tros de pa...

La derivació:

L'ús d'alguns prefixos i sufixos, afegeixen connotacions especials als termes que acompanyen, com

ara, afecte, familiaritat, rebuig... Poden ser augmentatius, diminutius, pejoratius...

Elements pragmàtics:

Elements que tenen un sentit per la interpretació global del text. Són:

- *La ironia*: expressar un significat amb un to aparentment contrari.
- *La interrogació i exclamació retòriques*: preguntes que no esperen resposta del receptor perquè ja és com una afirmació; pretén subratllar o emfatitzar algun element)
- *Canvi de llengua i de registre*: el emissor d'un text pot decidir introduir diferents varietats de la llengua i també la utilització d'altres llengües amb un caràcter marcadament modalitzant.

12. Disposició textual i tipogràfica

La funció principal és emfatitzar la comprensió del text. Selecciona i jerarquitzza la informació.

Tindrà major importància als textos acadèmics i expositius en general. Recursos més emprats:

- *Marcadors d'enumeració tipogràfics*, com per exemple, guionets.
- *Marcadors alfabètics*; com: a, b, c...
- *Marcadors numèrics*: 1, 2, 3, 4...
- *Parèntesis explicatius*
- *Dos punts*, per a introduir una citació o una enumeració.
- *Lletra negreta, cursiva; diferent grandària* i la *font tipogràfica* serveixen per remarcar els conceptes importants (sobretot als textos acadèmics), tenen una finalitat didàctica.

VALORACIÓ PERSONAL

Els passos que et caldrà seguir per a fer la valoració son els següents:

- Recorda molt breument l'eix temàtic i els motius secundaris (síntesi).
- Formula, si en saps, nous arguments a favor o en contra de la tesi defensada per l'autor.
- Manifesta si el tema tractat té interès o vigència en l'actualitat.
- Digues altres temes que es poden relacionar amb l'eix temàtic.
- Redacta el teu propi judici de valor.

Alguns consells sobre com fer aquesta valoració:

- Comenta amb un resum les idees més rellevants del text. Si has fet una bona anàlisi de la coherència, et resultarà molt fàcil.
- Elabora un text d'estructura argumentativa.
- Procura que el teu text siga coherent, adequat i cohesionat.
- No et compliques el treball elaborant frases massa llargues que després no sàpies acabar o que et facen perdre el fil de la teua pròpia argumentació. Les frases curtes i ben lligades, com hem vist en autors coneguts, poden ser molt elegants i molt eficaces en la transmissió d'idees.
- No afirmes coses que no pugues (o no sàpies) justificar.
- Recolza la teva opinió amb nous arguments, teus o d'altres. Els arguments d'autoritat, si en coneixes, poden ser molt efectius.
- També pots fer servir l'experiència personal, però sense convertir un exemple aïllat en norma general.
- En qualsevol cas, és important que bases la teva argumentació en dels valors ètics adquirits.
- L'autor del text et porta molt avantatge. Segurament, té una millor formació, més experiència de la vida i ha tingut més temps per a elaborar la seua opinió sobre el tema tractat. Per tant, mesura les paraules i no formules opinions absolutes. És preferible matisar i aportar el propi punt de vista amb modèstia.
- També convé tractar l'autor amb respecte, encara que les idees exposades siguen contràries a les teues. La seua pretensió és convèncer, no agredir.